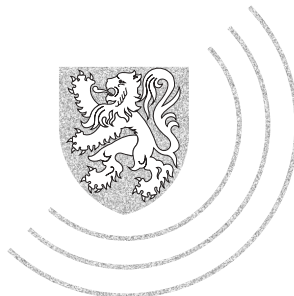

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

5 november 2002

GEDACHTEWISSELING

**over compensaties voor de nadelige effecten op de gemeentefinanciën
van de vrijmaking van de energiemarkt,
met de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Stedelijk Beleid
uitgebracht door de heer Bart De Smet**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jan Penris.

Vaste leden :

de heer Bart De Smet, mevrouw Veerle Heeren, de heren Boudewijn Laloo, Mark Van der Poorten ;

mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht, mevrouw Dominique Guns, de heren Cis Schepens, Francis Vermeiren ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Jan Penris, Christian Verougstraete ;

mevrouw Anne-Marie Baeke, de heer Marcel Logist ;

de heer Dirk Holemans ;

de heer Dirk De Cock.

Plaatsvervangers :

mevrouw Sonja Becq, de heren Carl Decaluwe, Jan Verfaillie, Johan Weyts ;

de heren Julien Demeulenaere, Peter Gysbrechts, Patrick Lachaert, Stefaan Platteau ;

de heer Filip Dewinter, mevrouw Marijke Dillen, de heer Frans Wymeersch ;

de heren Herman De Loor, Dany Vandenbossche ;

de heer Jo Vermeulen ;

de heer Jan Loones.

INHOUD

Blz.

1. Inleidende uiteenzetting door de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering	4
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	4
3. Antwoorden van de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering	5
4. Replieken van de commissieleden en antwoorden van de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering	6

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Stedelijk Beleid hield op 15 oktober 2002 een gedachtewisseling met de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over compensaties voor de nadelige effecten op de gemeentefinanciën van de vrijmaking van de energiemarkt.

1. Inleidende uiteenzetting door de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering

De heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering : Het dossier in kwestie kan vanuit twee invalshoeken benaderd worden. Er is enerzijds het aspect Binnenlandse Aangelegenheden, met name de gevolgen voor de steden en gemeenten van de vrijmaking van energiemarkt, en anderzijds is er het aspect Energie, dat behoort tot de bevoegdheden van minister Stevaert. Ik wil de wijsheid van uw commissie niet in twijfel trekken, maar in de Vlaamse regering hebben we eigenlijk beslist dat in dit dossier hetzij collega Van Grembergen, als het gaat over de gevolgen voor de lokale besturen, hetzij collega Stevaert, als het gaat over de energieaspecten, bevoegd is. Op die manier wil de regering voorkomen dat iedere commissie met de minister-president over alle mogelijke thema's een gedachtewisseling wil houden.

Het energiedossier is dus mijn bevoegdheid niet en voor de gevolgen voor de steden en gemeenten is collega Van Grembergen bevoegd. Ik heb, zoals u allemaal, kennis genomen van de federale beleidsverklaring. Daarin heeft de premier een regeling in het vooruitzicht gesteld voor het verlies aan energiedividenden. De Vlaamse regering heeft daarover een standpunt ingenomen waar ik kort melding wil van doen. Voor een inhoudelijke gedachtewisseling over het onderwerp zou ik echter willen verwijzen naar minister Stevaert.

Ik denk niet dat het de bedoeling is om het dossier nu ten gronde te bespreken. Ik veronderstel ook dat de agenda van de commissie werd opgemaakt op een ogenblik dat de federale beleidsverklaring nog niet bekend was. Iedereen weet intussen dat de premier daarin een passage heeft gewijd aan de liberalisering van de energiemarkt. Hij heeft gezegd dat er via ELIA een vergoeding zou worden uitgekeerd aan steden en gemeenten. Die vergoeding zou toereikend moeten zijn om steden en gemeenten te behoeden voor het nettoverlies dat zij lijden door de liberalisering van de energiemarkten.

De Vlaamse regering heeft daar afgelopen vrijdag over beraadslaagd. De regering is verheugd over de aangekondigde vergoeding omdat de steden en gemeenten op dit ogenblik bezig zijn met het opmaken van hun begrotingen en omdat de derving van de energie-inkomsten toch wel zorgen baarde bij de lokale besturen. Voor de burger daarentegen is de liberalisering een goede zaak want hij zal minder voor zijn energie moeten betalen.

De steden en gemeenten moesten dus op een of andere manier worden vergoed. Dat is een zaak die de bevoegdheid raakt van de deelstaten. Vandaar ook dat in de federale beleidsverklaring de betrokkenheid van de deelstaten door de premier expliciet is vermeld. Er zal nu een overleg worden opgestart waarbij de deelstaten met de federale regering rond de tafel zullen zitten om de exacte modaliteiten af te spreken.

De Vlaamse regering heeft steeds gesteld dat de vergoeding aan gemeenten en steden moet worden ondergebracht in een fonds dat beheerd wordt door de Vlaamse regering. De verdeling van de vergoeding over steden en gemeenten is immers een Vlaamse bevoegdheid. Voor die verdeling zijn er twee belangrijke principes : het historisch gegroeide verbruik en het rationeel energieverbruik. Het is echter niet uit te sluiten dat er in de toekomst nog andere parameters worden gehanteerd.

Samenvattend kan ik stellen dat de regeling die moest worden uitgewerkt door de federale regering, in de maak is. Het politieke signaal daartoe is gegeven in de federale beleidsverklaring. De Vlaamse regering heeft dat signaal onmiddellijk geregistreerd en vraagt een overleg om te komen tot de uitkering van de vergoeding in een door de Vlaamse overheid te beheren fonds, dat de middelen zal uitkeren aan de steden en gemeenten.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

De heer Johan De Roo : De steden en gemeenten zijn momenteel hun begrotingen voor 2003 aan het voorbereiden. Daarvoor is het nodig dat steden en gemeenten op korte termijn weten welke inkomsten zij in hun begroting mogen inschrijven. Heel wat steden en gemeenten hebben reeds het bericht gekregen dat hun dividenden gevoelig zullen dalen tegenover vorig jaar. Men moet ook rekening houden met de meeruitgaven ingevolge de politiehervorming. Men zegt wel dat dit een nuloperatie zal betekenen, maar de klaagzang over die extra kosten is te horen over alle partijgrenzen heen. De ge-

meenten zullen dus minder inkomsten hebben en meer uitgaven.

Wat de dividenden betreft, werd eerst gezegd dat die slechts geleidelijk zouden dalen. Pas in 2006 zou de daling ten volle effect krijgen. Vandaag moeten we echter vaststellen dat we in één klap op het niveau zitten van 2006, namelijk een gemiddelde daling met minstens een derde of zelfs meer. De federale overheid zou dit compenseren door middelen ter beschikking gesteld via ELIA, dit is de transmissie- en distributienetbeheerder. ELIA zal dat moeten verrekenen in de prijs die betaald wordt door de gebruikers van het net. Er zal dus sprake zijn van een prijsverhoging. In die zin zal nog moeten blijken of de stelling klopt dat alles goedkoper wordt voor de consument. Dat debat zal echter moeten worden gevoerd met de minister bevoegd voor Energie.

De vraag die zich nu stelt is of men komt tot een herfinanciering van steden en gemeenten ten einde de gedeelde dividenden te compenseren. Er is daarbij sprake van een fonds. Dat fonds moet evenwel nog opgericht worden. In de loop van de komende weken zal het allicht niet duidelijk zijn wat de lokale besturen van dat fonds te verwachten hebben. Zij zullen er dan ook geen rekening mee kunnen houden bij het opmaken van hun begroting. Die zorg leeft meer en meer bij de lokale besturen, zeker omdat het nog maar eens een tegenvaller is naast andere zware problemen. Hoe zal de ELIA-constructie er precies uitzien? Wanneer zal een en ander aan de lokale besturen worden gecommuniceerd, zodat ze hun begrotingen kunnen opmaken?

Ik wil nogmaals het probleem van de noodzakelijke herfinanciering van steden en gemeenten algemeen stellen. De gemeenten worden immers met steeds meer taken en uitdagingen geconfronteerd, bijvoorbeeld ingevolge de politiehervorming. De Vlaamse regering kan dat moeilijk blijven ontkennen. Zij kan wel verwijzen naar het feit dat het vaak gaat om federale maatregelen, maar anderszins is het zo dat de Vlaamse overheid het eerste aanspreekpunt is voor de lokale besturen.

De heer Bart De Smet : Er is toch wel een belangrijk verschil tussen de Vlaamse en de Waalse gemeenten. In het Waals Gewest treedt de liberalisering pas in 2007 volop in werking. In dat gewest heeft men overigens nu al voorzien in een compensatievergoeding in de vorm van een wegenisvergoeding. Krijgen de Waalse gemeenten dan nog een extra federale compensatie? Zal de Vlaamse regering de Vlaamse gemeenten zo snel mogelijk

op de hoogte brengen van wat zij te verwachten hebben?

De heer Boudewijn Laloo : Het opmaken van een sluitende begroting en een meerjarenbegroting wordt voor de gemeenten een steeds moeilijker taak. Ik wil dat illustreren met een cijfer uit Brugge, die toch de derde Vlaamse stad is. In 2004 zouden de dividenden in vergelijking met 2002 ruim 37% lager liggen. Zal de ELIA-vergoeding toereikend zijn om het verlies aan dividenden op te vangen?

3. Antwoorden van de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering

De heer Patrick Dewael : Uit de gestelde vragen valt toch op te maken dat zij het best gesteld worden aan de functioneel bevoegde minister. Dat zou ook beter zijn voor de continuïteit in dit dossier. Tijdens de vorige commissievergadering heeft minister Van Grembergen op een vraag om uitleg geantwoord dat – en ik citeer – “zolang er dienaangaande geen beslissingen zijn genomen die wettelijk zijn verankerd, de gemeenten daarmee nog geen rekening kunnen en mogen houden bij de opmaak van hun begroting en financiële meerjarenplanning”. Gelukkig heb ik die Handelingen vandaag meegebracht en kan ik eruit citeren, anders had ik misschien iets gezegd dat in strijd is met de antwoorden van collega Van Grembergen en zou er weer voor zijn voor een volgende interpellatie. De Vlaamse regering is echter één en ondeelbaar en ik kan dus enkel bevestigen wat minister Van Grembergen hier al gesteld heeft.

Ten tweede wil ik erop wijzen dat de basisfinanciering van de lokale besturen de laatste jaren gunstig geëvolueerd is. In 1999 bijvoorbeeld werd de indexering van het Gemeentefonds hersteld door de huidige regering. De dotatie is overigens ook gestegen, zodat er nu 19% meer middelen zitten in het Gemeentefonds. De financieringsstromen naar de gemeenten werden overigens ook gebundeld, wat een belangrijke vereenvoudiging betekent.

De heer Johan De Roo : Er zijn gemeenten die veel bijgekregen hebben, maar er zijn er ook heel wat die geen extra middelen uit het Gemeentefonds hebben gekregen.

De heer Patrick Dewael : Men kan die problematiek benaderen vanuit iedere afzonderlijke gemeente, maar dat debat wens ik hier niet te voeren. Ik zeg dat we vanaf 2003 met een geïntegreerd Gemeente- en Investeringsfonds moeten werken. Het

groeipad is op zo'n manier uitgetekend dat geen enkele stad of gemeente erop achteruit zal gaan. Dat groeipad is trouwens groter dan het groeipad van de Vlaamse begroting. Voor de Vlaamse begroting gaan we uit van een groei van 2% terwijl dat voor het Gemeentefonds 4 à 5% bedraagt. Dat is een niet onbelangrijke en vrij unieke situatie.

De heer De Roo heeft gelijk als hij de Vlaamse regering beschouwt als eerste aanspreekpunt voor de lokale besturen. Ik denk dat de Vlaamse regering terzake haar verantwoordelijkheid opneemt. Wij doen zelfs meer : het ontwerpdecreet inzake het Stedenfonds bijvoorbeeld werd zopas voor bespreking in het parlement ingediend ; nog niet zo lang geleden werd het decreet inzake het Stadsvernieuwingsfonds aangenomen. Het is verder mijn ambitie om al de sectorale financieringsstromen naar de gemeenten zoveel mogelijk te bundelen en vooral te werken met hoofdlijnen. De papierwinkel die vroeger nodig was om aanspraak te maken op middelen uit een fonds, behoort tot het verleden. De Vlaamse regering beschouwt de steden en gemeenten als partners in het bestuur. In de besteding van de middelen worden de administratieve formaliteiten tot een minimum beperkt.

Er zijn twee dossiers die de bevoegdheid van de Vlaamse regering overstijgen, maar die wel een belangrijke impact hebben op de financiering van steden en gemeenten. Op de eerste plaats gaat het om de politiehervorming. Over dat dossier zijn er herhaaldelijk onderhandelingen gevoerd tussen de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten en de federale regering. Men is daarover tot een vergelijk gekomen. Over de vraag of alle extra kosten worden gecompenseerd, lopen de standpunten al eens uiteen. Soms hoor ik de voorzitter van de VVSG zeggen dat er stappen in de goede richting werden gezet, op andere momenten wordt dat weer afgezwakt. Mogelijk speelt het partijpolitieke hierbij toch wel een rol. Het belangrijkste is echter dat de federale regering een aanzienlijke inspanning gedaan heeft.

Een tweede belangrijk dossier is dat van de liberalisering van de energiemarkt. We zijn in Vlaanderen inderdaad voorloper in dat dossier. Ik vind het belangrijk dat minister Stevaert hiermee niet heeft getalmd en dat de liberalisering dus uitwerking heeft vanaf 2003. Men mag ook niet vergeten dat met de dividenden eigenlijk een stuk oneigenlijke fiscaliteit werd toegekend aan de steden en gemeenten. Voor de burgers zou de liberalisering dus een pluspunt moeten zijn, want de prijs van de energie zal dalen. Het is logisch dat dit ten aanzien van de steden en gemeenten wordt gecompens-

seerd. Het moet immers draaglijk blijven voor de lokale besturen.

Wat de omvang van de compensatie betreft, wens ik te verwijzen naar de woorden van de federale premier. Die heeft gesteld dat het de bedoeling is om het nettoverlies voor de steden en gemeenten te compenseren. Ik neem akte van die uitspraak. We moeten nu in overleg tussen de federale overheid en de deelstaten tot een vergelijk komen.

Institutioneel gezien is het de bevoegdheid van de Vlaamse regering om de financiering van de Vlaamse steden en gemeenten te regelen. Wat dit dossier betreft worden twee belangrijke uitgangspunten gehanteerd : ten eerste moet men rekening houden met het historisch gegroeide verbruik van steden en gemeenten, en ten tweede moeten op termijn andere elementen meespelen, zoals rationeel energieverbruik, ecologische aspecten en dergelijke.

4. Replieken van de commissieleden met antwoorden van de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering

De heer Bart De Smet : Heb ik het juist begrepen dat de minister-president vindt dat er een volledige compensatie moet komen door de federale overheid van de minderinkomsten van de gemeenten ?

De heer Patrick Dewael : U moet mijn antwoorden niet interpreteren. Ik heb enkel de federale premier geciteerd. Die heeft in het federale parlement gezegd dat het de bedoeling is de gemeenten volledig te compenseren voor het geleden nettoverlies. Het overleg moet echter nog gevoerd worden en zal duidelijkheid moeten brengen over de vraag of die belofte kan worden nagekomen.

De heer Johan De Roo : Dit debat zal de komende maanden in het parlement ongetwijfeld nog gevoerd worden. Ik vind het positief dat de minister-president de steden en gemeenten als partner beschouwt, maar ik wil toch aandringen op een initiatief van de Vlaamse regering om spoedig duidelijkheid te krijgen in dit dossier. Indien dat niet het geval is en de dalende dividenden dus niet worden gecompenseerd door meerinkomsten, dan zal het bijzonder moeilijk worden om sluitende gemeentelijke begrotingen op te maken. Hoe sneller die duidelijkheid er komt, hoe beter.

De heer Patrick Dewael : Ik besef dat de gemeenten niet voor een gemakkelijke opdracht staan. We worden echter geconfronteerd met een verminde-

rende economische groei, waardoor de federale en Vlaamse overheid de tering naar de nering moeten zetten. Het kan dan niet zo zijn dat de steden en gemeenten het zo voorstellen dat het geld voor gemeentelijke projecten van ergens anders moet komen. De gemeentelijke autonomie is mij zeer dierbaar en ik wil ze in al haar consequenties toegepast zien. Als een gemeente bepaalde projecten wil realiseren en daarom beslist haar belastingen te verhogen – wat ik persoonlijk niet zou toejuichen – dan behoort dat tot haar gemeentelijke autonomie.

De heer Bart De Smet : Ik kan die redenering wel voor een stuk volgen. Het is echter voor de gemeenten een zware klap als een groot stuk van haar inkomsten plots wegvalt.

De heer Patrick Dewael : Ik besef dat. Precies daarom is er nu sprake van een compensatievergoeding.

De verslaggever,

Bart DE SMET

De voorzitter,

Jan PENRIS
